t. LXXIX • nr 10/2026 (940) • DOI 10.33226/0137-5490.2026.10.8

GLOSY

Mgr Mateusz Kupiec
Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk
ORCID: 0000-0001-7280-8955
e-mail: m.kupiec@inp.pan.pl

Prawo do uzyskania informacji na temat podejmowania decyzji opartego wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych – glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 27 lutego 2025 r. w sprawie C-203/22

The right to obtain information about decision-making based solely on automated data processing – commentary on the judgment of the Court of Justice of 27 February 2025 in case C-203/22

Streszczenie

W dniu 27 lutego 2025 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w sprawie C-203/22, dotyczący prawa do uzyskania informacji o decyzjach opartych wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych. Trybunał przesądził, że art. 15 ust. 1 lit. h RODO przyznaje osobie, której dane dotyczą, prawo do uzyskania wyjaśnień dotyczących zasad i procedur zautomatyzowanego przetwarzania danych, które doprowadziły do konkretnego rozstrzygnięcia. Jednocześnie TSUE podkreślił, że administratorzy nie mogą dyskrecjonalnie odmawiać realizacji tego prawa ze względu na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa; ewentualne ograniczenia muszą każdorazowo wynikać z indywidualnego wyważenia interesów, przeprowadzonego przez organ nadzorczy lub sąd. Celem artykułu jest analiza argumentacji TSUE oraz omówienie sposobów realizacji przez administratorów żądań udzielenia wyjaśnień na temat zautomatyzowanego podejmowania decyzji w świetle standardów wyznaczonych w wyroku, a także ocena wpływu przyjętej wykładni na stosowanie prawa do uzyskania wyjaśnień przewidzianego w art. 86 AI Act.

Słowa kluczowe: RODO, sztuczna inteligencja, AI Act, prawo do uzyskania wyjaśnień, decyzje

Abstract

On 27 February 2025, the Court of Justice of the European Union delivered its judgment in Case C-203/22 concerning the right to obtain information about decisions based solely on automated data processing. The Court held that Article 15(1)(h) of the GDPR grants data subjects the right to receive explanations regarding the principles and procedures of automated data processing that led to a specific decision. At the same time, the CJEU emphasised that controllers cannot arbitrarily refuse to fulfil this right on the grounds of protecting trade secrets; any potential limitations must result from an individual balancing of interests conducted by a supervisory authority or a court. The purpose of this article is to analyse the Court's reasoning, to discuss how controllers can meet requests for explanations regarding automated decision-making in light of the standards set by the judgment, and to assess the impact of the Court's interpretation on the application of the right to explanations under Article 86 of the AI Act.

Keywords: GDPR, artificial intelligence, AI Act, right to explanation, decisions

JEL: K10, K24, K38

creative commons
Uznanie autorstwa 3.0 Polska

Uwagi wprowadzające

Zautomatyzowane podejmowanie decyzji polega na przekazaniu całości bądź części procesu systemom maszynowym, które korzystając z danych i z góry ustalonych reguł, generują wynik będący rekomendacją dla człowieka albo decyzją ostateczną, wydaną bez jego udziału. Mechanizmy te, powszechnie wykorzystywane przez instytucje finansowe, dostawców usług pośrednich, mogą wywierać istotny wpływ na sytuację prawną lub faktyczną jednostek. W administracji publicznej udokumentowano ich zastosowania m.in. przy rozstrzyganiu spraw dotyczących podatków lub przyznawaniu świadczeń społecznych (Sever, 2025, s. 32–33, 36). Typowym przykładem automatyzacji procesu decyzyjnego jest wykorzystywanie modeli scoringowych, które przypisują ocenianej osobie punktację odzwierciedlającą poziom ryzyka lub stopień spełnienia określonych kryteriów. Na podstawie zależności ustalonych w danych historycznych model ocenia cechy danej osoby i prognozuje jej przyszłe zachowania, a uzyskany wynik może stanowić podstawę decyzji wpływających na jej sytuację, podejmowanych również bez udziału człowieka (Genicot, 2025, s. 3–4). Wraz ze wzrostem złożoności i autonomii systemów AI proces decyzyjny może stawać się mniej przejrzysty, utrudniając zarówno adresatom decyzji, jak i osobom korzystającym z tych systemów zrozumienie, dlaczego system wygenerował określony wynik (Cheong, 2024, s. 2). Brak zrozumiałych informacji o roli systemu i kluczowych czynnikach uwzględnionych przez algorytm uniemożliwia stronie skuteczną ochronę jej praw, w szczególności zakwestionowanie niekorzystnego rozstrzygnięcia.

Dopuszczalność podejmowania decyzji opartych wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych, w tym profilowaniu, wywołujących wobec osoby, której dane dotyczą, skutki prawne lub w podobny sposób istotnie na nią wpływających, została ściśle uregulowana w art. 22 RODO[1]. Zgodnie z art. 22 ust. 3 RODO, jeżeli decyzja taka jest oparta na wyraźnej zgodzie osoby, której dane dotyczą, lub jest niezbędna do zawarcia bądź wykonania umowy, administrator ma obowiązek wdrożenia odpowiednich środków służących ochronie praw, wolności i prawnie uzasadnionych interesów tej osoby, w tym zapewnienia jej prawa do przedstawienia własnego stanowiska oraz do zakwestionowania decyzji. Przepisy rozporządzenia nie ustanawiają jednak wyraźnie prawa do uzyskania wyjaśnień na temat takiej decyzji (odmiennie niż ma to miejsce, przykładowo, w art. 86 AI Act[2] lub art. 11 dyrektywy 2024/2831[3]). W RODO jedyne bezpośrednie odniesienie do prawa do wyjaśnień pojawia się w motywie 71 rozporządzenia w kontekście gwarancji praw i wolności przysługujących osobie fizycznej w dopuszczalnych przypadkach podejmowania wobec niej w pełni zautomatyzowanych decyzji, o których mowa w art. 22 RODO. Część autorów (Wachter, Mittelstadt & Floridi, 2017, s. 76–78) odrzuca wiążący charakter takiego prawa w świetle RODO, wskazując, że żaden z przepisów rozporządzenia – w szczególności art. 22, art. 13 ust. 2 lit. f, art. 14 ust. 2 lit. g i art. 15 ust. 1 lit. h RODO – nie ustanawia go wprost, a obowiązki informacyjne administratorów ograniczają się do ogólnego, *ex ante* przekazania „istotnych informacji o logice" działania systemu, bez konieczności udzielania wyjaśnień dotyczących konkretnej decyzji. Odmienny pogląd przyjmują badacze, którzy wywodzą prawo jednostki do uzyskania wyjaśnień konkretnych decyzji objętych art. 22 ust. 1 RODO z systemowej wykładni art. 13–15 RODO, w powiązaniu z art. 22 oraz motywem 71 RODO. Dla nich prawo to stanowi warunek skutecznego skorzystania z innych gwarantowanych przez rozporządzenie uprawnień, w szczególności prawa do zakwestionowania decyzji i wyrażenia własnego stanowiska (np. Brkan & Bonnet, 2020, s. 21). Jeszcze inni autorzy (Custers & Heijne, 2022, s. 5–6) przyjmują, że choć prawo do wyjaśnień nie zostało wprost wyrażone w art. 22 RODO, to jego pośrednią podstawę w drodze wykładni funkcjonalnej można odnaleźć w art. 15 ust. 1 lit. h RODO. Według odmiennego stanowiska przepis ten odnosi się do przewidywanych skutków przetwarzania i nie obejmuje wyjaśnienia decyzji już podjętej, a ewentualnej podstawy prawa do wyjaśnień należałoby zatem poszukiwać w art. 22 ust. 3 RODO, za czym przemawia wykładnia systemowa (Peisker, 2023, s. 346–347). Motyw 71 RODO, zawierający odniesienie do tego prawa, dotyczy art. 22 RODO, podczas gdy do prawa dostępu przewidzianego w art. 15 RODO odnosi się motyw 63 RODO (Peisker, 2023, s. 346–347).

Wobec rozbieżnych poglądów w piśmiennictwie dotyczących istnienia prawa do uzyskania wyjaśnień na gruncie RODO oraz niejednoznaczności samego rozporządzenia szczególne znaczenie zyskuje wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 27 lutego 2025 r. w sprawie C-203/22. Jest to pierwsze orzeczenie TS odnoszące się bezpośrednio do problematyki wyjaśnialności zautomatyzowanego podejmowania decyzji na gruncie art. 15 ust. 1 lit. h RODO, co czyni je przełomowym zarówno dla wykładni tego przepisu, jak i dla szerszego rozumienia obowiązków informacyjnych spoczywających na administratorach. Trybunał potwierdził, że art. 15 ust. 1 lit. h RODO przyznaje osobie, której dane dotyczą, prawo do uzyskania od administratora wyjaśnień dotyczących zastosowanej procedury i zasad w procesie zautomatyzowanego przetwarzania danych prowadzącego do podjęcia decyzji, co przesądza o istnieniu obowiązku przekazywania informacji wykraczających poza ogólny opis działania systemu. Ma to kluczowe znaczenie dla skutecznej realizacji gwarancji przewidzianych w art. 22 RODO. W dalszej części opracowania przedstawiono stan faktyczny sprawy C-203/22 oraz kluczowe tezy orzeczenia. Ostatnia część glosy zawiera ocenę skutków stanowiska Trybunału dla administratorów danych korzystających z wyników zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych w procesach decyzyjnych oraz omówienie relacji między przepisami RODO a AI Act.

Stan faktyczny w sprawie C-203/22

Sprawa ma swój początek w odmowie zawarcia lub przedłużenia przez operatora telefonii komórkowej (dalej:

operator) umowy o świadczenie usług na rzecz CK, przewidującej miesięczną płatność w kwocie 10 euro. Odmowa ta została uzasadniona niewystarczającą – według automatycznej oceny spółki Dun & Bradstreet Austria GmbH (uprzednio Bisnode Austria GmbH, zwanej dalej: D&B) – zdolnością kredytową CK. Spółka D&B specjalizuje się w sporządzaniu ocen zdolności kredytowej (tzw. wartości scoringu). W związku z zaistniałą sytuacją CK zwróciła się do austriackiego organu ochrony danych o nakazanie spółce D&B przekazania jej szczegółowych informacji na temat zasad zautomatyzowanego podejmowania decyzji na podstawie jej danych osobowych. Decyzją organu spółka D&B została zobowiązana do ujawnienia „istotnych informacji" w rozumieniu art. 15 ust. 1 lit. h RODO. Spółka D&B wniosła następnie skargę na tę decyzję do Bundesverwaltungsgericht (federalnego sądu administracyjnego w Austrii). Jej główny zarzut dotyczył konieczności ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa. W ocenie D&B ujawnienie sposobu profilowania, w tym szczegółów algorytmu, mogłoby ją naruszać. Bundesverwaltungsgericht orzeczeniem z dnia 23 października 2019 r. uznał jednak, że spółka D&B, nie przekazując CK wystarczających wyjaśnień co do metod ustalania tzw. wartości scoringu, naruszyła art. 15 ust. 1 lit. h RODO. Orzeczenie to uprawomocniło się i stało się wykonalne na gruncie prawa austriackiego. CK wystąpiła następnie do Magistrat der Stadt Wien (urzędu miasta Wiedeń), będącego organem egzekucyjnym, o przymusowe wykonanie orzeczenia z dnia 23 października 2019 r. Magistrat odmówił egzekucji, stwierdzając, że spółka D&B dostatecznie wywiązała się z obowiązku informacyjnego. CK zaskarżyła tę decyzję do Verwaltungsgericht Wien (sądu administracyjnego w Wiedniu), domagając się ustalenia, jakie konkretnie czynności D&B powinna podjąć w celu przekazania jej wyczerpujących informacji o zasadach profilowania.

Celem doprecyzowania zakresu informacji, które powinny zostać ujawnione osobie, której dane dotyczą, Verwaltungsgericht Wien dopuścił dowód z opinii biegłego. Wskazano w niej, że weryfikacja prawidłowości procesu profilowania wymaga udostępnienia danych osobowych wykorzystanych przy ustaleniu wyniku scoringu, zasad jego obliczania oraz wyjaśnienia mechanizmu przypisania konkretnej oceny. W ocenie sądu bez dostępu do takich informacji osoba, której dane dotyczą, nie mogłaby sprawdzić spójności i prawidłowości informacji udzielonych przez administratora. Wątpliwości budziło jednak, czy i w jakim zakresie obowiązek ten może być ograniczony ze względu na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa lub praw osób trzecich w świetle dyrektywy 2016/943[4]. W tych okolicznościach Verwaltungsgericht Wien zawiesił postępowanie i skierował do Trybunału Sprawiedliwości pytania prejudycjalne dotyczące wykładni art. 15 ust. 1 lit. h, art. 22 ust. 3 oraz art. 15 ust. 4 RODO. Sąd odsyłający zmierzał do ustalenia, czy art. 15 ust. 1 lit. h RODO należy interpretować w ten sposób, że osoba, której dane dotyczą, ma prawo uzyskać od administratora informacje o zasadach zastosowanych w ramach zautomatyzowanego podejmowania decyzji, w tym o danych osobowych użytych przy ocenie i ich wpływie na wynik. Ponadto zapytał, czy obowiązek ten obejmuje przekazanie informacji w formie umożliwiającej skuteczne wykonanie praw z art. 22 ust. 3 RODO, w szczególności prawa do wyrażenia stanowiska oraz zakwestionowania decyzji. W dalszej kolejności sąd zwrócił się z pytaniem, czy administrator może odmówić przekazania tych informacji z powołaniem się na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa, a także czy – w razie odmowy – informacje te powinny zostać udostępnione organowi nadzorczemu lub sądowi celem dokonania ważenia praw i interesów. Na zakończenie zapytał, czy przepisy krajowe, takie jak § 4 ust. 6 austriackiej ustawy o ochronie danych osobowych[5], są zgodne z RODO i Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości

Trybunał, rozpoznając pierwszą grupę pytań prejudycjalnych, zajął się wykładnią pojęcia „istotnych informacji o zasadach podejmowania decyzji" z art. 15 ust. 1 lit. h RODO. Na podstawie analizy wielu wersji językowych rozporządzenia TSUE wskazał, że przy wykładni pojęcia „istotnych informacji" należy uwzględnić funkcjonalność, znaczenie, wagę, zrozumiałość i jakość informacji przekazywanych osobie, której dane dotyczą. Wyjaśnienie nie może ograniczać się do abstrakcyjnego opisu modelu, lecz musi wskazywać konkretną procedurę i logikę przetwarzania, które doprowadziły do danego wyniku, np. oceny zdolności kredytowej. Informacje przekazywane osobie, której dane dotyczą, powinny pozwalać zrozumieć, jakie dane zostały użyte i w jaki sposób ich zestawienie wpłynęło na rozstrzygnięcie. TSUE podkreślił, że art. 12 ust. 1 RODO nakłada wymóg zwięzłości i zrozumiałości, dlatego administrator nie musi ujawniać algorytmów ani wzorów matematycznych; powinien natomiast przekazać wnioskodawcy jasny opis zasad działania systemu oraz wpływu poszczególnych danych na decyzję. Celem jest zagwarantowanie osobie, której dane dotyczą, realnej możliwości (art. 22 ust. 3 RODO) zakwestionowania rozstrzygnięcia i przedstawienia własnego stanowiska. Wyjaśnienia muszą zatem być dostosowane do percepcji przeciętnego odbiorcy, a administrator winien opracować proste i przejrzyste formy komunikacji nawet przy złożonych mechanizmach decyzyjnych.

W drugiej części uzasadnienia Trybunał zbadał sposób realizacji prawa dostępu w sytuacji, gdy jego wykonanie mogłoby naruszyć prawa lub wolności innych osób. Odwołując się do motywu 63 RODO, przypomniał, że ich ochrona nie może prowadzić do całkowitej odmowy udzielenia informacji. W miarę możliwości należy wybrać sposób przekazania danych osobowych, który nie narusza tych praw lub wolności. Art. 15 ust. 1 lit. h RODO sprzeciwia się przepisom krajowym, takim jak § 4 ust. 6 austriackiej ustawy o ochronie danych osobowych, które co do zasady wyłączają prawo dostępu ze względu na zagrożenie dla tajemnicy przedsiębiorstwa. Państwa członkowskie nie mogą bowiem

z góry przesądzać wyniku indywidualnego wyważenia praw i interesów. Jeżeli administrator uważa, że informacje należne wnioskodawcy zawierają dane osobowe osób trzecich chronione RODO lub tajemnice przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 2 pkt 1 dyrektywy 2016/943, ma obowiązek przekazać informacje, które miałyby być chronione, właściwemu organowi nadzorczemu lub właściwemu sądowi. Na tych podmiotach spoczywa obowiązek wyważenia rozpatrywanych praw i interesów w celu ustalenia zakresu prawa dostępu przysługującego osobie, której dane dotyczą.

Komentarz do wyroku Trybunału

Istnienie prawa do uzyskania wyjaśnień na temat zautomatyzowanego podejmowania decyzji w świetle RODO

Wyrok w sprawie C-203/22 potwierdza istnienie prawa do uzyskania wyjaśnień na podstawie art. 15 ust. 1 lit. h RODO i przesuwa punkt ciężkości debaty nad tym uprawnieniem na zakres i stopień szczegółowości informacji należnych osobie, której dane dotyczą. Warto jednak dodać, że komentowane orzeczenie ogranicza się do wykładni pojęcia „istotnych informacji o zasadach podejmowania decyzji" z art. 15 ust. 1 lit. h RODO; nie rozstrzyga natomiast, w jakim stopniu należy ujawniać „znaczenie i przewidywane konsekwencje" w pełni zautomatyzowanego przetwarzania danych dla osoby, której dane dotyczą. Trybunał przywołuje ten drugi element jedynie pomocniczo, aby dokładniej określić zakres obowiązku informacyjnego odnoszącego się do logiki systemu decyzyjnego. W rezultacie pytanie o szczegółowość opisu skutków takiego przetwarzania pozostaje otwarte.

Problem istnienia prawa do uzyskania wyjaśnień na temat zasad i procedury przetwarzania danych osobowych w celu podjęcia decyzji o osobie, której dane dotyczą, jest ściśle powiązany z zakresem pojęcia „decyzji" w rozumieniu art. 22 RODO. W wyroku w sprawie C-634/21[6] Trybunał opowiedział się za bardzo szerokim rozumieniem tego pojęcia, przyjmując, że charakter „decyzji" w rozumieniu art. 22 RODO mogą mieć także oceny dotyczące osoby fizycznej przygotowane na zlecenie ostatecznego decydenta, o ile mają decydujące znaczenie dla jego rozstrzygnięcia. TS nie wskazał jednak ogólnych kryteriów pozwalających ustalić, kiedy zautomatyzowana ocena przygotowana przez podmiot trzeci ma wystarczająco istotny wpływ na końcową decyzję ostatecznego decydenta (Kupiec, 2024, s. 35–36). Ze względu na otwarty i funkcjonalny charakter pojęcia „decyzji" w rozumieniu art. 22 RODO liczne podmioty inne niż te, które podejmują ostateczne rozstrzygnięcie kształtujące sytuację prawną lub faktyczną podmiotu danych (w tym dostawcy narzędzi wspomagających automatyzację rozstrzygnięć), mogą zostać objęte obowiązkiem realizacji prawa osoby, której dane dotyczą, do uzyskania wyjaśnień na podstawie art. 15 ust. 1 lit. h RODO, o ile występują w roli administratorów danych. Zagadnienie to nabiera szczególnego znaczenia w przypadku predykcji na temat osoby fizycznej, wykraczających poza scoring kredytowy i ocenę wiarygodności płatniczej, rozpatrywane przez TSUE w sprawach C-203/22 oraz C-634/21. Dotyczy to zwłaszcza złożonych, wieloetapowych procedur, w których struktura decyzyjna oraz relacje między podmiotem przygotowującym zautomatyzowaną ocenę osoby fizycznej a ostatecznym decydentem w jej sprawie są skomplikowane i mało przejrzyste.

Charakter i zakres wyjaśnień dotyczących decyzji opartych wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych

Trybunał przesądził w komentowanym orzeczeniu, że obowiązek udzielenia „istotnych informacji o zasadach podejmowania decyzji" nie może być realizowany poprzez przekazanie ogólnych, technicznych czy abstrakcyjnych opisów działania systemu decyzyjnego, lecz wymaga przedstawienia procedury i zasad faktycznie zastosowanych w toku zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych, które doprowadziło do uzyskania konkretnego wyniku. Informacje te powinny umożliwić osobie, której dane dotyczą, zrozumienie przyczyn wydania decyzji, a tym samym skuteczne skorzystanie z uprawnień przysługujących jej na podstawie art. 22 ust. 3 RODO, w tym prawa do wyrażenia własnego stanowiska oraz prawa do zakwestionowania decyzji. Podzielenie przez TS poglądu Grupy Roboczej Art. 29, że realizacja prawa z art. 15 ust. 1 lit. h RODO nie wymaga przekazania wnioskodawcy pełnego algorytmu czy szczegółowych kodów źródłowych (Article 29 Data Protection Working Party, 2018, s. 25), należy zaaprobować, ponieważ skuteczna ochrona osoby, której dane dotyczą, wymaga jedynie przedstawienia sposobu, w jaki jej dane osobowe zostały wykorzystane do rozstrzygnięcia jej sprawy (Peisker, 2023, s. 345).

Dokonując wykładni art. 15 ust. 1 lit. h RODO w świetle art. 12 ust. 1 RODO, TS podkreślił, że wyjaśnienia dotyczące zasad i procedur zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych, które doprowadziło do określonego rozstrzygnięcia, powinny być sformułowane w sposób „zwięzły, przejrzysty, zrozumiały i łatwo dostępny". Wymogi te stawiają administratorów przed poważnym wyzwaniem praktycznym. Z jednej strony przekazywane przez nich informacje o zasadach i procedurze zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych muszą być wystarczająco szczegółowe, aby umożliwić osobie, której dane dotyczą, rzeczywistą ocenę podstaw wydanej decyzji. Z drugiej strony informacje te mają być przekazane w sposób przystępny, tak aby ich forma nie utrudniała zrozumienia mechanizmu decyzyjnego. Problem ten pogłębia fakt, że administrator nie dysponuje zazwyczaj wiedzą na temat poziomu kompetencji technicznych wnioskodawcy ani jego subiektywnych oczekiwań względem zakresu i formy wyjaśnienia. Podkreśla się, że skuteczne wyjaśnienie przebiegu zautomatyzowanych procesów decyzyjnych nie polega na przedstawieniu zainteresowanej osobie pełnego zestawu wszystkich możliwych przyczyn danego wyniku przetwarzania jej danych osobowych, lecz na przekazaniu wybranych, kontekstowo

istotnych informacji, które rzeczywiście umożliwią jej merytoryczne odniesienie się do rozstrzygnięcia, a zarazem nie będą tak ogólne, by budzić dodatkowe wątpliwości co do jego podstaw (Custers & Heijne, 2022, s. 6; O'Hara, 2020, s. 4–5). Trybunał, określając w wyroku C-203/22 wymogi dotyczące jakości informacji przekazywanych na podstawie art. 15 ust. 1 lit. h RODO, zdaje się przyjmować podobne rozumienie „wyjaśnienia" – nie jako komunikatu obiektywnie kompletnego, lecz jako przekazu użytecznego z perspektywy osoby, której dane dotyczą. Informacje przekazywane na podstawie tego przepisu powinny zatem umożliwiać ich odbiorcom zrozumienie, dlaczego decyzja oparta wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych osobowych przybrała właśnie taką, a nie inną, treść wobec niej w sposób, który pozwala jej ocenić podstawy rozstrzygnięcia oraz skutecznie skorzystać z praw przewidzianych w rozdziale III RODO. Potwierdzeniem tego funkcjonalnego podejścia wydaje się przedstawienie przez Trybunał tzw. wyjaśnień kontrfaktycznych jako przykładowego środka realizacji obowiązku informacyjnego z art. 15 ust. 1 lit. h RODO. Poprzez proste komunikaty typu „gdyby zmienna X miała inną wartość, decyzja wyglądałaby inaczej" wyjaśnienia kontrfaktyczne jako jedna z metod zapewniających wyjaśnialność sztucznej inteligencji (*explainable AI*, XAI) pozwalają odbiorcy zrozumieć, które elementy jego sytuacji miały kluczowe znaczenie dla wyniku zautomatyzowanego przetwarzania jego danych osobowych bez szczegółowego opisu wszystkich etapów tego procesu (Wachter, Mittelstadt & Russell, 2018, s. 871–872). Wskazuje się jednak na ryzyko manipulowania wyjaśnieniami kontrfaktycznymi formułowanymi *ex post*, które mogą stwarzać jedynie pozór racjonalnego uzasadnienia decyzji, zwłaszcza przy rozbieżności interesów administratora i podmiotu danych (Palazzo, 2025, s. 378). Należy też podkreślić, że samo zastosowanie przez administratora metod XAI do przygotowania wyjaśnień na wniosek podmiotu danych nie będzie równoznaczne ze spełnieniem standardu zakresu i jakości informacji wyznaczonego przez Trybunał w sprawie C-203/22. Wyjaśnienia generowane za pomocą XAI bywają dostosowane przede wszystkim do potrzeb badaczy AI (EDPS, 2023, s. 3–4). Takie informacje mogą mieć przez to zbyt specjalistyczny lub abstrakcyjny charakter i być nieprzydatne dla osoby, która jako adresat decyzji opartej wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu jej danych oczekuje opisowych informacji, które faktycznie umożliwią jej realizację przysługujących jej praw, w szczególności prawa do zakwestionowania decyzji (EDPS, 2023, s. 11–12; de Bruijn, Warnier & Janssen, 2022, s. 3–4).

Ograniczenie stosowania prawa do uzyskania wyjaśnień ze względu na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa i *know-how*

W komentowanym wyroku Trybunał Sprawiedliwości dopuścił możliwość ograniczenia informacji przekazywanych na podstawie art. 15 ust. 1 lit. h RODO, jeśli ich ujawnienie groziłoby naruszeniem tajemnicy handlowej lub przedsiębiorstwa. TS podkreślił, że każdą decyzję o ograniczeniu musi poprzedzać wyważenie praw i wolności osoby, której dane dotyczą, z prawami i interesami administratora lub osób trzecich. Gdy administrator powołuje się na ochronę praw i wolności (swoich lub osób trzecich) na podstawie art. 15 ust. 4 RODO jako powód nieudostępnienia żądanych informacji, kwestionowane informacje powinny zostać przekazane do organu nadzorczego albo sądu, który ustali, w jakim zakresie można je udostępnić. Trybunał wyraźnie zaznaczył w ten sposób, że administrator nie może dyskrecjonalnie ograniczać prawa do uzyskania wyjaśnień. Wszelkie ewentualne ograniczenia tego prawa muszą zawsze podlegać zewnętrznej kontroli proporcjonalności, której celem jest zapewnienie właściwej równowagi pomiędzy interesem gospodarczym a prawem jednostki do skutecznego zakwestionowania decyzji opartych wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych osobowych. Trybunał nie przedstawia jednak w glosowanym wyroku ani wystarczająco szczegółowego testu, ani dostatecznie precyzyjnego zestawu kryteriów, które pozwalałyby organom nadzorczym i sądom przeprowadzić taką ocenę w sposób spójny i uwzględniający istotę obu praw.

Podkreślenie przez Trybunał Sprawiedliwości konieczności pośrednictwa właściwych sądów lub organów nadzorczych w realizacji przez administratora obowiązków informacyjnych z art. 15 ust. 1 lit. h RODO w sytuacji, gdy ujawnienie żądanych przez osobę informacji mogłoby naruszyć prawa i wolności innych osób, powoduje istotne pytanie o wykonalność takiego rozwiązania w praktyce. Podobne mechanizmy kontroli zasadności zastrzeżeń poufności informacji są znane z orzecznictwa TS dotyczącego zamówień publicznych oraz procedur dostępu do akt w sprawach ochrony konkurencji (Margoni & King, 2026, s. 19, 22). Oceniając stanowisko TS, należy jednak zauważyć, że w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego ujawnienia informacji zastrzeżonych przez wykonawcę domagają się zazwyczaj inni wykonawcy ubiegający się o to samo zamówienie. W przypadku prawa z art. 15 ust. 1 lit. h RODO przedmiotem żądania jest natomiast wyjaśnienie, w jaki sposób administrator, korzystając ze środków technicznych pozostających w jego dyspozycji, wykorzystał dane osobowe wnioskodawcy do uzyskania określonego wyniku (por. Palazzo, 2025, s. 378–379). Stanowisko TS można postrzegać jako zwrot ku proceduralizacji prawa do uzyskania wyjaśnień w sytuacjach spornych (rozumianej tu jako powiązanie realizacji tego prawa z procedurą rozstrzygania kolizji praw i interesów przeprowadzoną przez pośrednika). Ma to konsekwencje dla sytuacji osoby, której dane dotyczą, ponieważ uzyskanie wyjaśnień w ostatecznie ustalonym zakresie zależy również od sprawności postępowania przed właściwym organem. Organy nadzorcze i sądy, działające często w warunkach ograniczonych zasobów kadrowych, organizacyjnych oraz finansowych, mogą napotkać poważne trudności w skutecznym wykonywaniu tego zadania, zwłaszcza w przypadkach dotyczących złożonych, trudnych do zbadania systemów decyzyjnych opartych na algorytmach (Metikoš & Ausloos, 2025, s. 235). Autorzy wskazują również na możliwość wykorzystywania

procedury ważenia konkurujących interesów przez administratorów do opóźniania przekazania informacji, co może osłabiać możliwość kwestionowania zautomatyzowanych decyzji. Przeprowadzenie przez sąd lub organ zewnętrznego testu proporcjonalności ograniczenia przez administratora danych zakresu informacji udostępnianych na podstawie art. 15 ust. 1 lit. h RODO ze względu na ochronę praw i interesów administratora lub osób trzecich może w niektórych sprawach wymagać analizy dokumentacji technicznej lub udziału biegłych, co stwarza ryzyko znacznych opóźnień w realizacji prawa do uzyskania wyjaśnień w zakresie żądanym przez osobę, której dane dotyczą. Może to pozbawić ostatecznie ujawnione informacje waloru aktualności, często bardzo istotnego dla podmiotu danych zainteresowanego poznaniem zasad zautomatyzowanego podejmowania decyzji, a tym samym osłabić funkcję gwarancyjną art. 15 ust. 1 lit. h RODO, który zgodnie z wykładnią przyjętą przez Trybunał ma umożliwiać osobie fizycznej zrozumienie powodów podjęcia wobec niej konkretnego rozstrzygnięcia, a przez to skuteczne wyrażenie własnego stanowiska i zakwestionowanie tej decyzji.

Jako alternatywę dla pośrednictwa sądów i organów w sporach dotyczących realizacji żądań na podstawie art. 15 ust. 1 lit. h RODO proponuje się powierzenie wyspecjalizowanemu, niezależnemu pośrednikowi (np. z sektora prywatnego) oceny, w jakim zakresie wyjaśnienia przekazywane wnioskodawcy powinny obejmować informacje chronione. Dysponując dostępem do modeli, danych treningowych i dokumentacji, pośrednik ten określałby w postaci raportów, które informacje są niezbędne do wyjaśnienia konkretnego rozstrzygnięcia administratora, przy uwzględnieniu ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa (Bauer i in., 2025, s. 18–21). Choć rozwiązanie to mogłoby ograniczyć trudności wynikające z niewystarczających zasobów technicznych i organizacyjnych sądów oraz organów nadzorczych, wątpliwości budziłaby rzeczywista niezależność tego pośrednika, zwłaszcza gdyby był on wynagradzany przez administratora, którego obowiązków i interesów dotyczyłaby ocena.

Trybunał powinien był poszukiwać rozwiązania konfliktu między prawem dostępu z art. 15 ust. 1 lit. h RODO a ochroną praw i interesów administratora lub osób trzecich nie w proceduralizacji jego wykonywania, lecz w dostosowaniu zakresu i sposobu udzielania wyjaśnień, których elementem mogą być informacje chronione, do przedmiotu żądania oraz sytuacji wnioskodawcy. Uwzględnienie rodzaju zautomatyzowanej decyzji podjętej wobec wnioskodawcy, kategorii przetwarzanych danych, treści jego żądania i prawdopodobnej wiedzy o przetwarzaniu może bowiem ułatwić pogodzenie prawa dostępu z ochroną konkurujących z nim praw oraz interesów (por. Custers & Heijne, 2022, s. 15). Konflikt prawa osoby fizycznej do informacji dotyczących zautomatyzowanego podejmowania decyzji z ochroną praw i wolności innych nie jest nieunikniony, a jego wystąpienie zależy od tego, kto żąda określonych informacji, w jakim celu oraz jaką metodę stosuje się do przygotowania wyjaśnienia o działaniu algorytmu, którego żądanie dotyczy (Matulionyte & Aranovich, 2022, s. 417). Trybunał powinien był więc wyraźniej powiązać obowiązek przekazania informacji uznanych za chronione z uprzednim zbadaniem przez administratora możliwości udzielenia wnioskodawcy odpowiednio wyczerpujących i zindywidualizowanych wyjaśnień z poszanowaniem poufności tych informacji. Przy takiej wykładni pośrednictwo sądu lub organu nadzorczego (a w ramach rozwiązań postulowanych w doktrynie – także podmiotu prywatnego) dotyczyłoby tylko przypadków, gdy mimo dostosowania wyjaśnień do danej sprawy ich udzielenie przez administratora zgodnie z wymogami art. 12 ust. 1 RODO byłoby obiektywnie niemożliwe bez ujawnienia podmiotowi danych informacji, których udostępnienie wymagałoby rozstrzygnięcia konfliktu między prawem dostępu a ochroną tajemnicy przedsiębiorstwa lub innych praw.

Trybunał słusznie natomiast wskazał, że prawo państwa członkowskiego nie może z góry przesądzać wyniku wyważenia konkurujących praw i interesów w indywidualnej sprawie. Z tego względu uznał, że art. 15 ust. 1 lit. h RODO stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisu takiego jak § 4 ust. 6 austriackiej ustawy o ochronie danych osobowych, przewidującego co do zasady wyłączenie prawa dostępu, jeżeli jego realizacja zagrażałaby tajemnicy przedsiębiorstwa administratora lub osoby trzeciej. Stanowisko to jest spójne z wytycznymi Europejskiej Rady Ochrony Danych, zgodnie z którymi ograniczenia praw przewidzianych w rozdziale III RODO, wprowadzane na podstawie art. 23 RODO, muszą szanować istotę podstawowych praw i wolności oraz stanowić w demokratycznym społeczeństwie środek niezbędny i proporcjonalny do realizacji jednego z celów wymienionych w ust. 1 tego przepisu (EROD, 2021, s. 6–7).

Konsekwencje wyroku w sprawie C-203/22 dla stosowania art. 86 AI Act

Potwierdzenie przez TS, że art. 15 ust. 1 lit. h RODO uprawnia podmiot danych do uzyskania wyjaśnień na temat zasad i procedury przetwarzania jego danych osobowych, stanowiących podstawę podejmowanej wobec niego całkowicie zautomatyzowanej decyzji, rodzi pytanie o zakres zastosowania prawa do uzyskania wyjaśnień przewidzianego w art. 86 AI Act. Zgodnie z art. 86 ust. 1 AI Act każda osoba fizyczna, której dotyczy decyzja podjęta przez podmiot stosujący na podstawie wyniku działania systemu AI wysokiego ryzyka wymienionego w załączniku III do tego rozporządzenia (z wyłączeniem systemów wskazanych w pkt 2 tego załącznika), wywołująca wobec niej skutki prawne lub w podobny sposób znacząco na nią wpływająca, ma prawo do uzyskania od tego podmiotu jasnego i merytorycznego wyjaśnienia roli systemu AI w procedurze decyzyjnej oraz głównych elementów podjętej decyzji, jeżeli uważa, że decyzja ta ma niepożądany wpływ na jej zdrowie, bezpieczeństwo lub prawa podstawowe. Potencjalna kolizja między prawem do uzyskania wyjaśnień na temat zautomatyzowanego podejmowania decyzji, przewidzianym w AI Act i art. 15 ust. 1 lit. h RODO, wynika z faktu, że systemy AI wysokiego ryzyka wymienione

w załączniku III AI Act mogą opierać swoje działanie na przetwarzaniu danych osobowych, a także ze zbieżności pojęcia decyzji oraz zakresu zastosowania art. 86 AI Act i art. 22 RODO, które dotyczą rozstrzygnięć wywołujących skutki prawne lub w podobny sposób istotnie wpływających na sytuację osoby fizycznej. Mimo że AI Act nie definiuje „decyzji podjętej na podstawie wyników systemu AI wysokiego ryzyka", pojęcie to należy interpretować możliwie szeroko ze względu na gwarancyjny charakter art. 86 AI Act jako środka ochrony prawnej osób, na które AI ma wpływ. Uważam zatem, że za „decyzję podjętą na podstawie wyników systemu AI wysokiego ryzyka" należy uznać każde rozstrzygnięcie w indywidualnej sprawie, przy którego podejmowaniu podmiot stosujący wskazane w tym przepisie systemy AI wysokiego ryzyka w sposób istotny uwzględnia różne rezultaty funkcji wykonywanych przez system AI, w szczególności predykcje, rekomendacje bądź inne treści wygenerowane przez taki system, a uwzględnienie tych wyników prowadzi do ostatecznego i wiążącego ukształtowania sytuacji prawnej bądź faktycznej adresata zarówno w świecie fizycznym, jak i wirtualnym. Również w przypadku art. 22 RODO przyjmuje się autonomiczne rozumienie pojęcia „decyzji", obejmujące każde jednostronne i wiążące ustalenie sytuacji prawnej lub faktycznej osoby fizycznej (Sibiga, 2022, s. 87–88). W rezultacie, w przypadku całkowicie zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych przy użyciu systemu AI wysokiego ryzyka oba przepisy mogą znaleźć zastosowanie równolegle, co rodzi pytania o zakres ich wzajemnego oddziaływania i możliwość wyłączenia stosowania art. 86 AI Act w świetle art. 15 ust. 1 lit. h RODO w zw. z art. 86 ust. 3 AI Act. Kwestia ta ma istotne znaczenie praktyczne, ponieważ art. 86 AI Act nie określa terminu udzielenia wyjaśnień ani szczegółowego trybu realizacji tego prawa. Mimo wymogu jasności i merytoryczności wyjaśnień oraz możliwości wniesienia skargi na podstawie art. 85 AI Act gwarancje te są mniej szczegółowe niż rozwiązania przewidziane w RODO. Tymczasem art. 12 RODO zobowiązuje administratorów do udzielenia odpowiedzi bez zbędnej zwłoki, co do zasady w ciągu miesiąca od otrzymania żądania (art. 12 ust. 3 RODO), a naruszenie tego obowiązku może skutkować nałożeniem administracyjnej kary pieniężnej na podstawie art. 83 ust. 5 lit. b RODO.

W piśmiennictwie dotyczącym relacji pomiędzy art. 86 AI Act a RODO wykształciły się różne stanowiska. Wskazuje się na brak wyraźnego ustanowienia w RODO prawa do uzyskania wyjaśnień, podkreślając zarazem, że rozporządzenie to nie może uzasadniać odmowy realizacji uprawnienia przewidzianego w art. 86 AI Act. Powołanie się na RODO w tym celu wymagałoby bowiem wyraźnego wyłączenia tego prawa lub określenia ograniczeń jego wykonywania w przepisach rozporządzenia (Palma Ortigosa, 2025, s. 515–517). Artykuł 86 AI Act ustanawia bowiem odrębne prawo do uzyskania wyjaśnień, którego nie przewiduje RODO, a traktowanie tego prawa jedynie jako uzupełnienia uprawnień informacyjnych wynikających z przepisów o ochronie danych osobowych prowadziłoby do podwójnej regulacji tego samego prawa (Nnawuchi & George, 2024, s. 407). Z tej perspektywy wykładnia art. 15 ust. 1 lit. h RODO przedstawiona przez TS w sprawie C-203/22 nie miałaby znaczenia dla oceny zakresu stosowania art. 86 AI Act i RODO. Zgodnie z innym stanowiskiem art. 86 AI Act ustępuje pierwszeństwa art. 15 ust. 1 lit. h RODO w sytuacjach, w których decyzja oparta na wyniku działania systemu AI wysokiego ryzyka, o której mowa w art. 86 AI Act, stanowi rezultat wyłącznie zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych i kwalifikuje się jako decyzja w rozumieniu art. 22 ust. 1 RODO. Prawo do uzyskania wyjaśnienia wywodzone z art. 15 ust. 1 lit. h RODO jest przez zwolenników tego sposobu wykładni uznawane za merytorycznie podobne do uprawnienia przewidzianego w art. 86 ust. 1 AI Act, co w przypadku decyzji objętej zakresem obu przepisów przemawia za pierwszeństwem stosowania art. 15 ust. 1 lit. h RODO ze względu na klauzulę subsydiarności z art. 86 ust. 3 AI Act (np. Juliussen, 2025, s. 189–190). Zgodnie z taką interpretacją prawo do uzyskania wyjaśnień w zakresie przewidzianym w AI Act pełniłoby funkcję uzupełniającą wobec prawa przewidzianego w RODO, bo zapewniałoby zainteresowanym osobom dostęp do informacji niezbędnych do realizacji ich praw w sytuacjach, gdy rozstrzygnięcie oparte na wyniku wygenerowanym przez system AI wysokiego ryzyka nie stanowi decyzji opartej wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych osobowych w rozumieniu art. 22 ust. 1 RODO, lecz spełnia przesłanki określone w art. 86 ust. 1 AI Act. Inni stoją na stanowisku, że wprawdzie informacje o „głównych elementach podjętej decyzji", o których mowa w art. 86 ust. 1 AI Act, są już objęte prawami informacyjnymi wynikającymi z RODO, to prawo do wyjaśnienia „roli systemu AI" w procesie podejmowania decyzji stanowi niezależną gwarancję przewidzianą wyłącznie przez AI Act (Radtke, 2025, s. 67–68).

W mojej ocenie wykładnia dokonana przez TS w wyroku C-203/22 potwierdza, że art. 15 ust. 1 lit. h RODO ustanawia prawo do uzyskania wyjaśnienia decyzji opartych wyłącznie na zautomatyzowanym przetwarzaniu danych osobowych. Trybunał wyraźnie wskazał, że administrator powinien przekazać osobie, której dane dotyczą, „istotne informacje" w sposób „zwięzły, przejrzysty, zrozumiały i łatwo dostępny". Informacje te muszą obejmować procedurę oraz zasady zastosowane w danym przypadku, które doprowadziły do określonego wyniku zautomatyzowanego przetwarzania danych. Wywiązanie się z tego obowiązku nie jest możliwe bez przedstawienia (przynajmniej w podstawowym zakresie) roli, jaką zautomatyzowane przetwarzanie (w tym operacje na danych wykonane przy wykorzystaniu systemów AI) odegrało w procesie decyzyjnym, a także głównych elementów samego rozstrzygnięcia. Tylko wtedy osoba, której dane dotyczą, może prześledzić związek przyczynowo-skutkowy między danymi wejściowymi a ostatecznym wynikiem i ocenić wpływ operacji przeprowadzonych na jej danych osobowych na końcowe rozstrzygnięcie. Za nadmiernie formalistyczną należałoby uznać interpretację art. 86 ust. 3 AI Act, zgodnie z którą prawo do uzyskania wyjaśnień na podstawie AI Act nie ma zastosowania wyłącznie wtedy, gdy identyczne

uprawnienie zostało *expressis verbis* ustanowione w innym akcie prawa Unii. Taka wykładnia pomija jednak motyw 171 AI Act, w którym wskazano, że prawo do uzyskania wyjaśnienia „powinno mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim prawo to nie jest jeszcze przewidziane w przepisach prawa Unii", co sugeruje, że wystarczające jest funkcjonalne zapewnienie równoważnego uprawnienia w innym unijnym akcie prawnym. Pozornie niewielka rozbieżność między sformułowaniem „nie zostało inaczej ustanowione" w art. 86 ust. 3 AI Act a zwrotem „nie jest jeszcze przewidziane" w motywie 171 ma jednak istotne konsekwencje interpretacyjne, ponieważ użycie w preambule AI Act drugiego z tych określeń wskazuje na zamiar prawodawcy unijnego, aby prawo do uzyskania wyjaśnień na podstawie art. 86 AI Act miało charakter subsydiarny nie tylko wobec uprawnień wyrażonych wprost w innych aktach prawa Unii, lecz także wobec praw wynikających z wykładni funkcjonalnej i celowościowej unijnych regulacji, takiej jak ta przyjęta przez TS w sprawie C-203/22. Podsumowując, wykładnia przyjęta przez Trybunał w wyroku C-203/22 dostarcza przekonujących podstaw do przyjęcia, że w przypadkach objętych zakresem obu przepisów zachodzi co najmniej częściowe krzyżowanie się zakresów przedmiotowych informacji udostępnianych na podstawie art. 15 ust. 1 lit. h RODO oraz art. 86 ust. 1 AI Act, obejmujące informacje o roli systemu AI w procedurze decyzyjnej oraz głównych elementach podjętej decyzji. Przemawia to za subsydiarnym stosowaniem art. 86 AI Act w zakresie, w jakim prawo do uzyskania tych informacji zapewnia już RODO.

Podsumowanie

Wyrok TS w sprawie C-203/22 zasługuje na aprobatę, gdyż wzmacnia pozycję osoby, której dane dotyczą, poprzez zapewnienie jej skutecznego dostępu do zrozumiałych informacji o sposobie wykorzystania danych osobowych w zautomatyzowanym procesie decyzyjnym, istotnie ograniczając tym samym asymetrię informacyjną pomiędzy administratorami a adresatami decyzji opartych na algorytmach. Trybunał jednoznacznie potwierdził, że art. 15 ust. 1 lit. h RODO ustanawia obowiązek przekazywania konkretnych i zrozumiałych wyjaśnień, wykraczających poza ogólne opisy systemów. Wzmacnia to funkcję gwarancyjną art. 22 i 15 RODO i wspiera realną możliwość zakwestionowania decyzji przez osobę, której dane dotyczą. Jednocześnie TS słusznie przyjął, że realizacja prawa do wyjaśnień może zostać ograniczona ze względu na ochronę praw i wolności innych osób, w tym tajemnicy przedsiębiorstwa, jednak każdorazowo wymaga to zewnętrznego testu proporcjonalności. Brak szczegółowych kryteriów tego testu oraz pozostawienie jego przeprowadzenia właściwym sądom lub organom krajowym budzi jednak uzasadnione wątpliwości co do skuteczności i jednolitości jego stosowania.

Wyrok wnosi istotny wkład w wykładnię prawa do uzyskania wyjaśnień na temat podejmowania decyzji w indywidualnej sprawie, przewidzianego w art. 86 AI Act, dostarczając dodatkowych argumentów przemawiających za subsydiarnym stosowaniem tego przepisu względem art. 15 ust. 1 lit. h RODO.

Przypisy/Notes

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz.Urz.UE L z 2016 r. nr 119, s. 1 z późn. zm., dalej: RODO.

[2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (Akt w sprawie sztucznej inteligencji), Dz.Urz.UE L z 2024 r. poz. 1689, dalej: AI Act.

[3] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/2831 z dnia 23 października 2024 r. w sprawie poprawy warunków pracy za pośrednictwem platform, Dz.Urz.UE L z 2024 r. poz. 2831, dalej: dyrektywa 2024/2831.

[4] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/943 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie ochrony niejawnego know-how i niejawnych informacji handlowych (tajemnic przedsiębiorstwa) przed ich bezprawnym pozyskiwaniem, wykorzystywaniem i ujawnianiem, Dz.Urz.UE L z 2016 r. nr 157, s. 1, dalej: dyrektywa 2016/943.

[5] Bundesgesetz zum Schutz natürlicher Personen bei der Verarbeitung personenbezogener Daten (Datenschutzgesetz – DSG), BGBl. I Nr. 165/1999 ze zm., tekst skonsolidowany, stan na 13.10.2026 r., https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=bundesnormen&Gesetzesnummer=10001597, dalej: austriacka ustawa o ochronie danych osobowych.

[6] Wyrok TS z 7 grudnia 2023 r., OQ v. Land Hessen, C 634/21, EU:C:2023:957 dalej: wyrok w sprawie C-634/21.

Bibliografia/References

Literatura/Literature

Bauer, K., Gill, A., Langenbucher, K., & Franke, L. (2025). *Institutionalizing explainability: On credit scoring, AI, and consumer agency.* SAFE White Paper, nr 116. Leibniz Institute for Financial Research SAFE. https://hdl.handle.net/10419/334497

Brkan, M., & Bonnet, G. (2020). Legal and technical feasibility of the GDPR's quest for explanation of algorithmic decisions: Of black boxes, white boxes and fata morganas. *European Journal of Risk Regulation, 11*(1), 18–50. https://doi.org/10.1017/err.2020.10

de Bruijn, H., Warnier, M., & Janssen, M. (2022). The perils and pitfalls of explainable AI: Strategies for explaining algorithmic decision-making. *Government Information Quarterly, 39*(2), 101666. https://doi.org/10.1016/j.giq.2021.101666

Cheong, B. C. (2024). Transparency and accountability in AI systems: Safeguarding wellbeing in the age of algorithmic decision-making. *Frontiers in Human Dynamics, 6*, 1421273. https://doi.org/10.3389/fhumd.2024.1421273

Custers, B., & Heijne, A.-S. (2022). The right of access in automated decision-making: The scope of article 15(1)(h) GDPR in theory and practice. *Computer Law & Security Review, 46*, 105727. https://doi.org/10.1016/j.clsr.2022.105727

Genicot, N. (2025). Scoring the European citizen in the AI era. *Computer Law & Security Review, 57*, 106130. https://doi.org/10.1016/j.clsr.2025.106130

Juliussen, B. A. (2025). The right to an explanation under the GDPR and the AI Act. W: I. Ide, I. Kompatsiaris, C. Xu, K. Yanai, W.-T. Chu, N. Nitta, M. Riegler, & T. Yamasaki (red.), *MultiMedia Modeling: 31st International Conference on Multimedia Modeling, MMM 2025, Nara, Japan, January 8–10, 2025, Proceedings, Part IV* (s. 184 –197). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-96-2071-5_14

Kupiec, M. (2024). Nowe spojrzenie na zautomatyzowane podejmowanie decyzji w rozumieniu art. 22 RODO – glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 7.12.2023 r., C-634/21, OQ przeciwko Land Hessen przy udziale: SCHUFA Holding AG. *Europejski Przegląd Sądowy*, (3), 33–39.

Margoni, T., & King, L. (2026). *Authority-mediated trade secrecy in the AI Act: An example of functional constitutionalisation of transparency?* [preprint]. SSRN. https://doi.org/10.2139/ssrn.6273778

Matulionyte, R., & Aranovich, T. (2022). Trade secrets versus the AI explainability principle. W: R. Abbott (red.), *Research Handbook on Intellectual Property and Artificial Intelligence* (s. 405–422). Edward Elgar Publishing. https://doi.org/10.4337/9781800881907.00030

Metikoš, L., & Ausloos, J. (2025). The right to an explanation in practice: Insights from case law for the GDPR and the AI Act. *Law, Innovation and Technology, 17*(1), 205–240. https://doi.org/10.1080/17579961.2025.2469349

Nnawuchi, U., & George, C. (2024). A grand entrance without a blueprint: A critical analysis of the right to explanation in Article 86 of the European Union Artificial Intelligence Act. *AIRe – Journal of AI Law and Regulation*, *1*(4), 402–419. https://doi.org/10.21552/aire/2024/4/6

O'Hara, K. (2020). Explainable AI and the philosophy and practice of explanation. *Computer Law & Security Review, 39*, 105474. https://doi.org/10.1016/j.clsr.2020.105474

Palazzo, D. (2025). The right to explanation of automated decisions under the GDPR: The issues of explainability of AI outputs and protection of trade secrets. *European Data Protection Law Review, 11*(3), 375–379. https://doi.org/10.21552/edpl/2025/3/15

Palma Ortigosa, A. (2025). Remedies (Chapter IX, Section 4). W: A. Huergo Lora (red.), G. M. Díaz González (koord.), *The EU regulation on artificial intelligence: A commentary* (s. 503–520). Wolters Kluwer Italia.

Peisker, Y. (2023). *Der datenschutzrechtliche Auskunftsanspruch: Grundlagen, Reichweite und praktische Probleme des Art. 15 DSGVO im Beschäftigungskontext*. Nomos. https://doi.org/10.5771/9783748941545

Radtke, T. (2025). Das Recht auf Erklärung unter der DSGVO und der KI-VO. W: M. Dregelies, H. Henke, & L. K. Kumkar (red.), *Artificial Intelligence: Rechtsfragen und Regulierung künstlicher Intelligenz im Europäischen Binnenmarkt* (s. 53–70). Nomos. https://doi.org/10.5771/9783748947516-53

Sever, T. (2025). Trends of automated decision-making in the public sector. W: N. Urs, D. Špaček, & S. Nõmmik (red.), *Digital transformation in European public services: Complexities, challenges, and good practices* (s. 25–53). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-031-81425-9_3

Sibiga, G. (2022). Wyłączenie zakazu zautomatyzowanego podejmowania decyzji w przepisach prawa polskiego w świetle wymagań ogólnego rozporządzenia o ochronie danych (RODO) – wybrane zagadnienia. *Monitor Prawniczy*, (21, dodatek specjalny), 87–94.

Wachter, S., Mittelstadt, B., & Floridi, L. (2017). Why a right to explanation of automated decision-making does not exist in the General Data Protection Regulation. *International Data Privacy Law, 7*(2), 76–99. https://doi.org/10.1093/idpl/ipx005

Wachter, S., Mittelstadt, B., & Russell, C. (2018). Counterfactual explanations without opening the black box: Automated decisions and the GDPR. *Harvard Journal of Law & Technology, 31*(2), 841–887. https://jolt.law.harvard.edu/assets/articlePDFs/v31/Counterfactual-Explanations-without-Opening-the-Black-Box-Sandra-Wachter-et-al.pdf

Wytyczne i stanowiska/Guidelines and opinions

Article 29 Data Protection Working Party. (2018, 6 lutego). *Guidelines on automated individual decision-making and profiling for the purposes of Regulation 2016/679 (WP251rev.01).* https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/612053/en

European Data Protection Board. (2021, 13 października). *Guidelines 10/2020 on restrictions under Article 23 GDPR (Version 2.1).* https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-102020-restrictions-under-article-23-gdpr_en

European Data Protection Supervisor. (2023, 16 listopada). *TechDispatch #2/2023: Explainable Artificial Intelligence (XAI).* https://data.europa.eu/doi/10.2804/802043

Akty prawne/Legal acts

Bundesgesetz zum Schutz natürlicher Personen bei der Verarbeitung personenbezogener Daten (Datenschutzgesetz – DSG). I Nr. 165/1999 ze zm.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/943 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie ochrony niejawnego know-how i niejawnych informacji handlowych (tajemnic przedsiębiorstwa) przed ich bezprawnym pozyskiwaniem, wykorzystywaniem i ujawnianiem, Dz.Urz.UE L z 2016 r. nr 157, s. 1).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/2831 z dnia 23 października 2024 r. w sprawie poprawy warunków pracy za pośrednictwem platform, Dz.Urz.UE L z 2024 r. poz. 2831.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz.Urz.UE L z 2016 r. nr 119, s. 1 z późn. zm.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji), Dz.Urz.UE L z 2024 r. poz. 1689).

Orzecznictwo/Judgments

Wyrok TS z 7 grudnia 2023 r., OQ v. Land Hessen, C-634/21, EU:C:2023:957.

Wyrok TS z 27 lutego 2025 r., CK przeciwko Magistrat der Stadt Wien, C-203/22, EU:C:2025:117.

Mgr Mateusz Kupiec

Asystent w Zakładzie Prawa Administracyjnego Instytutu Nauk Prawnych PAN.

Mgr Mateusz Kupiec

Research assistant, Department of Administrative Law, Institute of Law Studies, Polish Academy of Sciences.